
OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2015 No. 1028

Rheolau Tribiwnlys y Gymraeg 2015

RHAN F

GWRANDAWIADAU A PHENDERFYNIADAU

Hysbysu dyddiad, lleoliad ac amser gwrandawiadau

36.—(1) Yn ddarostyngedig i ddarpariaethau paragraff (2) a rheol 37, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys, ar ôl ymgynghori â'r partïon, bennu dyddiad, lleoliad ac amser unrhyw wrandawiad ac anfon hysbysiad sy'n nodi dyddiad, lleoliad ac amser y gwrandawiad at bob parti.

(2) Os yw Ysgrifennydd y Tribiwnlys wedi gofyn i barti ddarparu manylion o'r adegau y byddai ar gael i fod yn bresennol mewn gwrandawiad, a'r parti hwnnw heb gydymffurfio â'r cais, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys fynd ymlaen i drefnu'r gwrandawiad heb ymgynghori ymhellach gyda'r parti hwnnw.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff (4), rhaid i'r hysbysiad o wrandawiad sy'n cael ei gyfeirio ato ym mharagraff (1) gael ei anfon—

- (a) ddim hwyrach na 5 niwrnod gwaith cyn y dyddiad sydd wedi cael ei bennu ar gyfer gwrandawiad, neu
- (b) o fewn unrhyw gyfnod o amser byrrach cyn y dyddiad sydd wedi cael ei bennu ar gyfer y gwrandawiad yn is-baragraff (a) fel sydd wedi cael ei gytuno gan y partïon.

(4) Rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys gynnwys yn yr hysbysiad o wrandawiad, neu gyda'r hysbysiad o wrandawiad—

- (a) gwybodaeth a chanllawiau, mewn ffurf sydd wedi cael eu cymeradwyo gan y Llywydd, ynglŷn â phresenoldeb y partïon a'r tystion yn y gwrandawiad, dod â dogfennau, a'r hawl i gynrychiolaeth neu gymorth fel sy'n cael ei ddarparu gan reol 45, a
- (b) datganiad sy'n esbonio'r canlyniadau posibl os bydd parti yn methu â bod yn bresennol, a'r hawl sydd gan y canlynol i gyflwyno sylwadau ysgrifenedig—
 - (i) y ceisydd, os na fydd y ceisydd yn bresennol nac yn cael ei gynrychioli,
 - (ii) y Comisiynydd, os na fydd y Comisiynydd yn bresennol ac os nad oes gan y Comisiynydd gynrychiolydd, os cafodd datganiad achos ei gyflwyno gan y Comisiynydd, oni fydd y Comisiynydd wedi datgan mewn ysgrifen nad yw'n gwrthwynebu'r cais, neu wedi tynnu gwrthwynebiad i'r cais yn ôl.

(5) Yn ddarostyngedig i baragraff (6), caiff y Tribiwnlys newid lleoliad ac amser unrhyw wrandawiad, ond rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys roi i'r partïon ddim llai na 5 niwrnod gwaith (neu unrhyw gyfnod llai os cytunwyd arno gan y partïon) o rybudd ynghylch lleoliad ac amser newydd y gwrandawiad.

(6) Os yw'r partïon yn bresennol pan fydd y Tribiwnlys yn cyhoeddi lleoliad ac amser newydd y gwrandawiad, ni fydd yn ofynnol rhoi hysbysiad pellach.

(7) Nid oes dim ym mharagraffau (1) neu (5) sy'n gosod rhwymedigaeth ar Ysgrifennydd y Tribiwnlys i ymgynghori ag unrhyw berson nad oes hawl ganddo i fod yn bresennol neu gael ei gynrychioli yn y gwrandawriad, nac anfon hysbysiad at unrhyw berson o'r fath.

Pŵer i benderfynu cais heb wrandawriad

37.—(1) Caiff y Tribiwnlys benderfynu'r cais, neu unrhyw fater penodol, heb wrandawriad—

- (a) os yw'r partïon yn cytuno felly mewn ysgrifen, neu
- (b) o dan yr amgylchiadau sy'n cael eu disgrifio yn rheol 23 (methiant ar ran y Comisiynydd i gyflwyno datganiad achos ac absenoldeb gwrthwynebiad) neu 33 (methiant i gydymffurfio â chyfarwyddiadau).

(2) Cyn gwneud penderfyniad o dan baragraff (1), rhaid i'r Tribiwnlys ystyried unrhyw sylwadau ysgrifenedig sydd eisoes wedi cael eu cyflwyno gan y partïon; at ddibenion y rheol hon, rhaid trin yr hysbysiad cais a datganiadau achos y partïon fel pe baent yn sylwadau ysgrifenedig.

Gwrandawiadau cyhoeddus

38.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (3), rhaid cynnal pob un o wrandawiadau'r Tribiwnlys yn gyhoeddus.

(2) Heb ragfarnu unrhyw bwerau eraill a allai fod ganddo, caiff y Tribiwnlys allgáu o wrandawriad, neu o ran ohono, berson y mae ei ymddygiad, ym marn y Tribiwnlys, wedi amharu, neu'n debygol o amharu ar y gwrandawriad.

(3) Os yw'n ymddangos i'r Tribiwnlys y bydd parti neu dyst, yn ystod gwrandawriad, yn dymuno cyfeirio at faterion sy'n ymwneud ag unrhyw wybodaeth bersonol gyfrinachol neu sy'n ymwneud â phlentyn unigol neu â pherson arall sy'n agored i niwed, caiff y Tribiwnlys, i'r graddau bod hynny'n ofynnol er mwyn amddiffyn preifatrwydd y person o dan sylw, a sicrhau tegwch a chyfiawnder, allgáu o'r rhan berthnasol (neu'r rhannau perthnasol) o'r gwrandawriad unrhyw un sydd heb fod yn barti i'r achos.

Y weithdrefn mewn gwrandawriad

39.—(1) Ar ddechrau'r gwrandawriad rhaid i'r Cadeirydd esbonio'r drefn y mae'r panel tribiwnlys yn bwriadu ei mabwysiadu ar gyfer yr achos.

(2) Rhaid i'r panel tribiwnlys gynnal y gwrandawriad mewn modd sydd, ym marn y panel, yn briodol, er mwyn sicrhau eglurdeb materion a thrin y trafodion yn deg a chyfiawn, gan osgoi ffurfioldeb diangen yn y trafodion, i'r graddau y mae'n ystyried yn briodol.

(3) Rhaid i'r panel tribiwnlys benderfynu ym mha drefn y bydd y partïon yn cael eu clywed a pha faterion sydd i'w penderfynu.

(4) Caiff y panel tribiwnlys, os bydd y panel yn fodlon fod gwneud hynny'n deg a chyfiawn, ganiatáu—

- (a) i'r ceisydd ddibynnu ar seiliau na chafodd eu datgan yn yr hysbysiad cais nac yn y datganiad achos, a dibynnu ar dystiolaeth na chafodd ei chyflwyno i'r Comisiynydd, cyn nac ar y pryd y gwnaed y penderfyniad sy'n cael ei herio,
- (b) i'r Comisiynydd ddibynnu ar seiliau na chafodd eu pennu yn natganiad achos y Comisiynydd.

(5) Os yw aelod o'r panel tribiwnlys, ac eithrio'r Cadeirydd, yn absennol, ar ddechrau'r gwrandawriad neu ar ôl hynny—

- (a) caiff y ddau aelod arall, gyda chydsyniad y partïon, gynnal y gwrandawriad, ac os digwydd hynny mae'r panel tribiwnlys i'w ystyried wedi ei gyfansoddi'n briodol, a chaiff y ddau aelod hynny wneud penderfyniad y panel tribiwnlys,
- (b) rhaid i'r aelod sy'n absennol beidio ag ailymuno â'r gwrandawriad.

Tystiolaeth mewn gwrandawriad

40.—(1) Yn ddarostyngedig i reol 30(1)(d), mae hawl gan y partïon yng nghwrs y gwrandawriad i roi tystiolaeth, i alw tystion, i holi unrhyw dyst ac i annerch y panel tribiwnlys ar y dystiolaeth, gan gynnwys y dystiolaeth ysgrifenedig a gafodd ei chyflwyno cyn y gwrandawriad, yn ogystal ag yn gyffredinol ar destun y cais.

(2) Ceir rhoi tystiolaeth gerbron y panel tribiwnlys naill ai—

(a) ar lafar, neu

(b) drwy ddatganiad ysgrifenedig os cafodd y dystiolaeth honno ei chyflwyno ynghyd â'r hysbysiad cais neu'r datganiad achos, neu'n unol â chyfarwyddyd gan y Tribiwnlys.

(3) Caiff y Tribiwnlys, yn ystod unrhyw gam o'r cais, bennu bod presenoldeb personol y sawl a wnaeth unrhyw ddatganiad ysgrifenedig yn ofynnol.

(4) Caiff y Tribiwnlys dderbyn tystiolaeth ynghylch unrhyw ffaith sy'n ymddangos i'r Tribiwnlys ei fod yn berthnasol.

(5) Caiff y Tribiwnlys ei gwneud yn ofynnol bod unrhyw barti neu dyst yn rhoi tystiolaeth ar lw neu drwy gadarnhad, ac at y diben hwnnw ceir gweinyddu llw neu gadarnhad yn y ffurf gywir, neu ei gwneud yn ofynnol bod unrhyw dystiolaeth a roddir drwy ddatganiad ysgrifenedig yn cael ei rhoi o dan ddatganiad o wirionedd.

Gwysio tyst

41.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraffau (2) i (5), caiff y Tribiwnlys ar gais parti neu ar gymhelliad y Tribiwnlys ei hunan, ei gwneud yn ofynnol, drwy wŷs fod unrhyw berson yn bresennol fel tyst mewn gwrandawriad, ar yr adeg ac yn y lle sy'n cael eu pennu yn y wŷs, ac mewn unrhyw ohiriad o'r gwrandawriad hwnnw neu o weddill y gwrandawriad hwnnw, ac yn y gwrandawriad, ei fod yn ateb unrhyw gwestiynau neu'n dangos unrhyw ddogfennau neu ddeunydd arall sy'n cael ei gadw ganddo, neu sydd o dan ei reolaeth, ac sy'n ymwneud ag unrhyw fater dan sylw yn y cais.

(2) Rhaid peidio â gorfodi unrhyw berson i roi unrhyw dystiolaeth neu ddangos unrhyw ddogfen neu ddeunydd arall, na ellid gorfodi'r person i'w rhoi neu i'w dangos mewn treial o achos mewn llys barn yng Nghymru neu Loegr.

(3) Wrth arfer y pŵer sy'n cael ei roi gan y rheol hon, rhaid i'r Tribiwnlys gymryd i ystyriaeth yr angen i ddiogelu unrhyw fater sy'n ymwneud ag amgylchiadau personol agos neu amgylchiadau ariannol, neu sy'n cynnwys gwybodaeth a fynegwyd neu a ddaeth i law yn gyfrinachol.

(4) Ni cheir ei gwneud yn ofynnol drwy wŷs bod person yn bresennol oni roddwyd o leiaf 5 niwrnod gwaith o rybudd o'r gwrandawriad i'r person hwnnw, neu, os rhoddwyd llai na 5 niwrnod gwaith, oni fydd y person wedi rhoi gwybod i'r Tribiwnlys ei fod yn derbyn y rhybudd a roddwyd.

(5) Ni cheir ei gwneud yn ofynnol drwy wŷs bod person yn bresennol ac yn rhoi tystiolaeth neu'n dangos unrhyw ddogfen, oni fydd swm o arian wedi ei dalu neu ei gynnig iddo, sy'n rhesymol ddigonol i dalu treuliau angenrheidiol ei bresenoldeb.

(6) Rhaid i barti sydd am gael gwŷs tyst wneud cais ysgrifenedig i Ysgrifennydd y Tribiwnlys, o leiaf 8 niwrnod gwaith cyn y gwrandawriad, neu'n ddiweddarach os yw'r person y mae'r wŷs yn cael ei chyfeirio ato yn cydsynio mewn ysgrifen.

(7) Rhaid i wŷs tyst gynnwys—

- (a) datganiad bod unrhyw berson sydd, heb esgus rhesymol, yn methu â chydymffurfio ag unrhyw ofyniad i fod yn bresennol i roi tystiolaeth ac, os gofynnir am hynny yn y wŷs, i ddangos dogfennau, yn atebol o dan adran 126 o'r Mesur, o'i gollfarnu'n ddiannod, i ddirwy heb fod yn uwch na lefel 3 ar y raddfa safonol, a

- (b) datganiad o effaith paragraff (8).

(8) Caiff person y mae gwŷs tyst yn cael ei chyfeirio ato wneud cais i'r Tribiwnlys, drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i Ysgrifennydd y Tribiwnlys, i amrywio'r wŷs neu ei osod o'r neilltu.

(9) Rhaid i'r Tribiwnlys beidio ag amrywio na gosod o'r neilltu wŷs tyst heb yn gyntaf hysbysu'r parti a wnaeth gais am ddyroddi'r wŷs tyst ac ystyried unrhyw sylwadau a gafodd eu gwneud gan y parti hwnnw.

Tystiolaeth dros y telefon, cyswllt fideo neu ddulliau eraill

42. Caiff y Tribiwnlys, naill ai ar gais parti neu ar gymhelliad y Tribiwnlys ei hunan, ganiatáu i barti neu i dyst roi tystiolaeth dros y telefon, drwy gyswllt fideo neu drwy unrhyw ddull arall o gyfathrebu, os bydd y Tribiwnlys yn fodlon na fyddai hynny'n rhagfarnu ar gyrraedd yr amcan pennaf.

Gohirio gwrandawriad cyn ei gychwyn

43.—(1) Caiff y Tribiwnlys, mewn amgylchiadau eithriadol, naill ai ar gymhelliad ei hunan neu ar gais parti, wneud gorchymyn i ohirio gwrandawriad cyn ei gychwyn.

- (2) Rhaid i gais gan barti o dan baragraff (1)—

- (a) cael ei wneud mewn ysgrifen, gan ddatgan y rhesymau yn llawn,
- (b) dod i law Ysgrifennydd y Tribiwnlys, a chael ei gyflwyno gan y ceisydd i'r parti arall, o leiaf 5 niwrnod gwaith cyn y gwrandawriad.

(3) Os gwneir gorchymyn o dan baragraff (1), rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys roi i'r partion ddim llai na 5 niwrnod gwaith (neu ba bynnag gyfnod byrrach y mae'r partion yn cytuno arno) o rybudd o ddyddiad y gwrandawriad newydd.

(4) Nid oes dim ym mharagraff (3) sy'n gosod rhwymedigaeth ar Ysgrifennydd y Tribiwnlys i ymgynghori ag unrhyw berson nad oes hawl ganddo i gael ei gynrychioli yn y gwrandawriad, nac anfon hysbysiad at unrhyw berson o'r fath.

Gohiriadau a chyfarwyddiadau canlyniadol

- 44.**—(1) Caiff y Tribiwnlys ohirio gwrandawriad ar ôl ei gychwyn.

(2) Pan fydd gwrandawriad yn cael ei ohirio ar ôl ei gychwyn caiff y Tribiwnlys roi cyfarwyddiadau y mae'n rhaid cydymffurfio â hwy cyn ailgychwyn y gwrandawriad neu yn y gwrandawriad ar ôl ailgychwyn.

(3) Caiff cyfarwyddyd o dan baragraff (2) ei gwneud yn ofynnol bod parti'n darparu pa bynnag fanylion, dystiolaeth neu ddatganiadau y mae gofyn rhesymol amdanynt ar gyfer penderfynu'r cais.

(4) Os yw parti'n methu â chydymffurfio â chyfarwyddyd sy'n cael ei wneud o dan baragraff (2), caiff y panel tribiwnlys gymryd y ffaith honno i ystyriaeth wrth benderfynu'r cais neu wrth benderfynu a ddylid gwneud gorchymyn ar gyfer costau.

(5) Os bydd lleoliad ac amser gwrandawriad a ohiriwyd ar ôl ei gychwyn, yn cael eu cyhoeddi y gwrandawriad cyn ei ohirio, ni fydd unrhyw hysbysiad pellach yn ofynnol.

Cynrychioli mewn gwrandawriad

45.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), mewn unrhyw wrandawriad neu ran o wrandawriad caiff y ceisydd, y Comisiynydd neu unrhyw barti arall gynnal y cais yn bersonol, neu trwy gynrychiolydd, pa un a oes cymwysterau cyfreithiol gan y cynrychiolydd hwnnw ai peidio.

(2) Os nad yw parti'n bwriadu bod yn bresennol neu gael ei gynrychioli yn y gwrandawriad, caiff y parti hwnnw, ddim hwyrach na 5 niwrnod gwaith cyn y gwrandawriad, anfon at Ysgrifennydd y Tribiwnlys sylwadau ysgrifenedig ychwanegol i gefnogi achos y parti hwnnw.

Methiant i fod yn bresennol mewn gwrandawriad

46.—(1) Os yw parti'n methu â bod yn bresennol neu gael ei gynrychioli mewn gwrandawriad y mae'r parti hwnnw wedi cael hysbysiad ohono, caiff y panel tribiwnlys—

- (a) os na fydd y panel tribiwnlys wedi ei fodloni fod rheswm digonol dros yr absenoldeb, glywed a phenderfynu'r cais yn absenoldeb y parti hwnnw, neu
- (b) gohirio'r gwrandawriad cyn ei gychwyn neu ei ohirio ar ôl ei gychwyn fel sy'n briodol.

(2) Cyn penderfynu cais yn absenoldeb parti, rhaid i'r panel tribiwnlys ystyried unrhyw sylwadau ysgrifenedig sydd wedi cael eu cyflwyno gan y parti hwnnw wrth ymateb i'r hysbysiad o wrandawriad, ac at ddibenion y rheol hon mae'r hysbysiad cais a datganiadau achos y parti'n i'w trin fel sylwadau ysgrifenedig.

Penderfyniad y panel tribiwnlys

47.—(1) Caiff y panel tribiwnlys ystyried unrhyw benderfyniad yn breifat.

(2) Caiff y panel tribiwnlys wneud penderfyniad drwy fwyafrif, a phan fo'r panel tribiwnlys yn cynnwys dau aelod yn unig o dan reol 39(5) bydd gan y Cadeirydd ail bleidlais neu bleidlais fwrw.

(3) Ceir naill ai roi penderfyniad y panel tribiwnlys ar lafar ar ddiwedd y gwrandawriad neu ohirio'r penderfyniad, ac ym mhob achos rhaid cofnodi'r penderfyniad mewn dogfen; ac eithrio mewn achos a benderfynir drwy gydsyniad, rhaid hefyd cynnwys yn y ddogfen honno (neu mewn atodiad iddi) ddatganiad o'r rhesymau (mewn ffurf gryno) dros benderfyniad y panel tribiwnlys; rhaid i ddogfen o'r fath gael ei llofnodi a'i dyddio gan y Cadeirydd.

(4) Ni chaiff penderfyniad sy'n cael ei roi ar lafar na'r ddogfen sy'n cael ei chyfeirio ati ym mharagraff (3) gynnwys unrhyw gyfeiriad at wneud y penderfyniad drwy fwyafrif (os dyna a ddigwyddodd) nac at unrhyw farn lleiafrif.

(5) Rhaid cofnodi pob penderfyniad panel tribiwnlys yn y Gofrestr.

(6) Rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys anfon copi o'r ddogfen sy'n cael ei chyfeirio ati ym mharagraff (3), cyn gynted ag sy'n ymarferol, at bob parti, ynghyd â chanllawiau, mewn ffurf sydd wedi ei gymeradwyo gan y Llywydd, ynglŷn â'r amgylchiadau pan fo hawl i ofyn am adolygiad o benderfyniad y panel tribiwnlys neu i apelio yn ei erbyn ac am y weithdrefn i'w dilyn.

(7) Pan fo rheol 13(10) yn gymwys, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys anfon copi o'r dogfennau sy'n cael eu chyfeirio atynt ym mharagraff (6) at y ceisydd yn ogystal ag at y cynrychiolydd.

(8) Mae pob penderfyniad i'w drin fel pe bai wedi ei wneud ar y dyddiad y mae copi o'r ddogfen sy'n ei gofnodi'n cael ei anfon at y ceisydd (pa un a chafodd y penderfyniad ei gyhoeddi'n gynharach ar ddiwedd y gwrandawriad ai peidio).